

VALSTYBINĖ KAINŲ IR ENERGETIKOS KONTROLĖS KOMISIJA

NUTARIMAS

DĖL TARPZONINIO RIZIKOS DRAUDIMO GALIMYBIŲ PASIŪLYMŲ
PATVIRTINIMO

2018 m. lapkričio 29 d. Nr. O3E-408

Vilnius

Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos energetikos įstatymo 8 straipsnio 1 dalimi, Lietuvos Respublikos elektros energetikos įstatymo 9 straipsnio 2 dalimi, 76 straipsnio 1 dalies 9 punktu, 2016 m. rugsėjo 26 d. Europos Komisijos reglamento (ES) 2016/1719, kuriuo nustatomos prognozuojamo pralaidumo paskirstymo gairės (OL 2016 L 259, p. 42–68), 30 straipsnio 6 dalimi bei atsižvelgdama į AB „Litgrid“ 2018 m. rugpjūčio 20 d. raštą Nr. SD-2902 ir 2018 m. lapkričio 2 d. el. laišką (reg. Nr. R1-9897), 2018 m. spalio 16 d. Švedijos, Latvijos ir Lietuvos nacionalinių reguliavimo institucijų susitarimą ir Valstybinės kainų ir energetikos kontrolės komisijos (toliau – Komisija) Dujų ir elektros departamento Rinkos plėtros ir stebėsenos skyriaus 2018 m. lapkričio 22 d. pažymą Nr. O5E-325 „Dėl tarpzoninio rizikos draudimo galimybių pasiūlymų patvirtinimo“, Komisija n u t a r i a:

Patvirtinti pridedamus:

1. LITGRID AB pasiūlymą dėl rizikos draudimo galimybių ties Lietuvos – Švedijos (SE4) prekybos zonos riba, vadovaujantis 2016 m. rugsėjo 26 d. Komisijos reglamento (ES) 2016/1719, kuriuo nustatomos prognozuojamo pralaidumo paskirstymo gairės, 30 straipsnio 6 dalimi.

2. AS „Augstsprieguma tīkls“ ir LITGRID AB bendrą pasiūlymą dėl rizikos draudimo galimybių ties Lietuvos – Latvijos prekybos zonos riba, vadovaujantis 2016 m. rugsėjo 26 d. Komisijos reglamento (ES) 2016/1719, kuriuo nustatomos prognozuojamo pralaidumo paskirstymo gairės, 30 straipsnio 6 dalimi.

3. LITGRID AB pasiūlymą dėl rizikos draudimo galimybių ties Lietuvos – Lenkijos prekybos zonos riba, vadovaujantis 2016 m. rugsėjo 26 d. Komisijos reglamento (ES) 2016/1719, kuriuo nustatomos prognozuojamo pralaidumo paskirstymo gairės, 30 straipsnio 6 dalimi.

Šis nutarimas gali būti skundžiamas Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo nustatyta tvarka ir sąlygomis.

Komisijos pirmininkė

Inga Žilienė

PATVIRTINTA

Valstybinės kainų ir energetikos kontrolės
komisijos 2018 m. lapkričio 29 d.
nutarimu Nr. O3E-408

**LITGRID AB pasiūlymas dėl rizikos draudimo galimybių ties Lietuvos – Švedijos (SE4)
prekybos zonos riba, vadovaujantis 2016 m. rugsėjo 26 d. Komisijos reglamento (ES)
2016/1719, kuriuo nustatomos prognozuojamo pralaidumo paskirstymo gairės, 30 straipsnio
6 dalimi**

LITGRID AB, atsižvelgdama į toliau išdėstytus faktus:

Kadangi

(1) Tai yra Lietuvos perdavimo sistemos operatoriaus LITGRID AB (toliau – PSO) pasiūlymas dėl rizikos draudimo galimybių ties Lietuvos – Švedijos (SE4) prekybos zonų riba, glaudžiai derinant su Švedijos PSO – „Affarsverket svenska kraftnat“ – parengtas vadovaujantis 2016 m. rugsėjo 26 d. Komisijos reglamento (ES) 2016/1719, kuriuo nustatomos prognozuojamo pralaidumo paskirstymo gairės, (toliau – PPG reglamentas) 30 straipsnio 6 dalimi. Šis pasiūlymas toliau vadinamas „Pasiūlymu“.

(2) Tuo atveju, jei reguliavimo institucijos yra priėmusios suderintus sprendimus neteikti ilgalaikių perdavimo per tą prekybos zonų ribą teisių ir yra pareikalavusios atitinkamų PSO užtikrinti, kad būtų galima įsigyti kitų ilgalaikio tarpzoninio rizikos draudimo produktų ir taip skatinti didmeninių elektros energijos rinkų veikimą (PPG reglamento 30 straipsnio 5 dalies b punktas) ties atitinkamų prekybos zonų ribomis, vadovaudamiesi PPG reglamento 30 straipsnio 6 dalimi atitinkami PSO ne vėliau kaip per šešis mėnesius nuo kompetentingų reguliavimo institucijų pareikalavimo parengia būtinas priemones ir pateikia jas kompetentingoms reguliavimo institucijoms tvirtinti.

(3) Vadovaudamosi PPG reglamento 30 straipsnio 3 dalimi, kompetentingos Lietuvos ir Švedijos reguliavimo institucijos atliko šių dviejų valstybių prekybos zonų ribos įvertinimus dėl to, ar išankstinių sandorių elektros energijos rinka užtikrina pakankamai rizikos draudimo galimybių atitinkamose Lietuvos ir Švedijos (SE4) prekybos zonose. Didmeninių elektros energijos rinkų veikimo ties atitinkamų prekybos zonų ribomis vertinime nustatyta, kad rizikos draudimo galimybės Lietuvos prekybos zonoje (LT) yra nepakankamos, o Švedijos prekybos zonoje (SE4) yra pakankamos.

(4) Vadovaudamosi PPG reglamento 30 straipsnio 1, 2 ir 5 dalimis, kompetentingos Lietuvos ir Švedijos reguliavimo institucijos priėmė suderintus sprendimus neteikti ilgalaikių perdavimo per tą prekybos zonų ribą teisių¹ ir pareikalavo PSO bendradarbiaujant užtikrinti, kad būtų galima įsigyti kitų ilgalaikio tarpzoninio rizikos draudimo produktų ties pirmiau minėta prekybos zonos riba ir taip skatinti didmeninių elektros energijos rinkų veikimą (PPG reglamento 30 straipsnio 5 dalies b punktas).

(5) Remiantis PPG reglamento 30 straipsnio 6 dalimi, šį pasiūlymą turi patvirtinti Lietuvos Valstybinė kainų ir energetikos kontrolės komisija.

(6) Pasiūlymas PSO buvo suderintas 2017 m. lapkričio 3 d. ir Lietuvos Valstybinei kainų ir energetikos kontrolės komisijai pateiktas 2017 m. lapkričio 17 d.

(7) Šis pasiūlymas parengtas atsižvelgiant į PPG reglamente nustatytus bendruosius principus, tikslus ir kitas metodikas. PPG reglamento tikslas – koordinuoti ir derinti tolesnio prognozuojamo pralaidumo skaičiavimus ir paskirstymą ilgalaikio pralaidumo rinkose. Jame reikalaujama, kad PSO bendradarbiautų visos Europos mastu, pralaidumo skaičiavimo regionų ir prekybos zonos ribų lygmeniu.

(8) Pasiūlymu taip pat prisidedama prie veiksmingo ilgalaikio elektros energijos perdavimo sistemos ir elektros energijos sektoriaus Sąjungos eksploatavimo ir plėtros.

(9) Apibendrinant, pasiūlymas prisideda prie PPG reglamento bendrųjų tikslų ir yra

¹ 2017 m. gegužės 15 d. Valstybinės kainų ir energetikos kontrolės komisijos ir Švedijos energijos rinkų inspekcijos sutartis dėl rizikos draudimo galimybių ties Lietuvos – Švedijos prekybos zonų riba vadovaujantis Komisijos reglamentu (ES) Nr. 2016/1719

naudingas visiems rinkos dalyviams ir elektros energijos galutiniams vartotojams.

VISOMS ATITINKAMOMS REGULIAVIMO INSTITUCIJOMS PATEIKIAMAS ŠIS PASIŪLYMAS:

1 straipsnis

Dalykas ir taikymo sritis

Šis pasiūlymas dėl būtinų priemonių rizikos draudimo galimybės ties Lietuvos – Švedijos (SE4) prekybos zonos riba yra laikomas Litgrid pasiūlymu, pateiktu remiantis PPG reglamento 30 straipsnio 6 dalimi.

2 straipsnis

Apibrėžtys

Šiame pasiūlyme naudojamos sąvokos atitinka PPG reglamento 2 straipsnyje, Reglamente (EB) 714/2009, Direktyvoje 2009/72/EB ir Komisijos reglamente (ES) 543/2013 pateiktų sąvokų apibrėžtis.

3 straipsnis

Pasiūlymas

Lietuvos ir Švedijos kompetentingų reguliavimo institucijų atlikto didmeninių elektros energijos rinkų atitinkamose prekybos zonose vertinimo duomenimis, rizikos draudimo galimybės Švedijos prekybos zonoje (SE4) yra pakankamos.

Nors ir nėra konkrečiai sukurti Lietuvos kainų zonių², kiti esami ilgalaikiai rizikos draudimo produktai, ypač Nasdaq OMX pasiūlytas Rygos EPAD kartu su Šiaurės šalių sistemos ENO produktu gali būti naudojami ir Lietuvos, ir Latvijos prekybos zonos kainų rizikos draudimui³.

Kaip alternatyva Lietuvos prekybos zonos kainų rizikos draudimui gali būti naudojamas Nasdaq OMX pasiūlytas Šiaurės šalių sistemos ENO produktas su Helsinkio EPAD bei Estijos–Latvijos finansinių perdavimo teisių (pasirinkimo sandorių) produktu.

Atsižvelgiant į nepakankamą teisinį sureguliovimą ir dabartinę teisinę reguliavimo aplinkos išaiškinimą, PSO negali dalyvauti finansinės rizikos draudimo rinkos (-ų) veikloje.

Siekiant veiksmingesnio rizikos draudimo naudojant Rygos EPAD produktą, rinkos dalyviai gali veiksmingiau patobulinti jo veikimą⁴:

- Gali reikėti padidinti rinkos formuotojų vaidmenį dėl Rygos EPAD ir tai turėtų būti priskiriama rinkos dalyviams.

Siekiant užtikrinti, kad ties Lietuvos–Švedijos (SE4) prekybos zonos riba kitais metais iki 2020 m. būtų prieinami kiti ilgalaikiai tarpzoniniai rizikos draudimo produktai, LITGRID AB siūlo padidinti pralaidumą tarp Estijos (EE) ir Latvijos (LV) prekybos zonų, įgyvendinamų Estijos ir Latvijos PSO – „Elering“ AS ir „Augstsprieguma tīkls“ AS.

² PPG gairėse nėra reikalaujama, kad rizikos draudimas būtų vykdomas per vietinius produktus / platformas.

³ Remiantis 2017 m. gegužės 3 d. Tyrimo ataskaita Nr. O5-98, pridėta prie Lietuvos nacionalinės reguliavimo institucijos 2017 m. gegužės 11 d. sprendimo, struktūrinės perkrovos ties Lietuvos–Latvijos riba nėra nei iš Lietuvos į Latviją, nei iš Latvijos į Lietuvą. Lietuvos ir Latvijos kainų zonų kainos yra labai panašios ir stipriai susiję, o kainų skirtumai yra labai nedideli.

⁴ Nacionalinėms reguliavimo institucijoms suteikiamas aktyvus vaidmuo užtikrinant, kad visos suinteresuotos rinkos šalys (įskaitant rinkos dalyvius) vykdytų savo įsipareigojimus, kad rinka tinkamai veiktų.

Būtinios priemonės ir tvarkaraštis bei tarpiniai veiksmai, susiję su 2016 m. rugsėjo 26 d. Komisijos reglamento (ES) 2016/1719, kuriuo nustatomos prognozuojamo pralaidumo paskirstymo gairės (toliau – PPG reglamentas), 30 straipsnio 6 dalyje numatytu reikalavimu, pateiktos Dešimties metų tinklo plėtros plane 2019-2028 metams (toliau – Tinklo plėtros planas).

Sustiprinus perdavimo pralaidumą tarp EE ir LV prekybos zonų, bus sumažinta struktūrinė tinklo perkrova ir suvienodinti kainų skirtumai tarp tų prekybos zonų. Tai sudarys rinkos dalyviams galimybę draustis riziką didesnėje pirkimo zonoje ir atitinkamai naudoti produktą, kurio likvidumas toje zonoje yra geriausias. Atsižvelgiant į tai, kad šiuo metu LV ir LT kainų skirtumas yra labai nedidelis bei yra gera EE ir Suomijos (FI) prekybos zonos kainų koreliacija, rinkos dalyviams, kurie pageidauja apsisaugoti nuo rizikos LT, tai sukuria prielaidas bet kurioje iš tų prekybos zonų naudoti didesnio likvidumo EPAD. Atitinkamai šis pasiūlymas užtikrinta didesnes rizikos draudimo galimybes Lietuvoje. Kadangi rizikos draudimo galimybės SE4 jau yra laikomos pakankamomis, perdavimui tarp LT ir SE4 zonų bus prieinami ilgalaikiai rizikos draudimo produktai ir tokiu būdu stiprinamas elektros energijos didmeninių rinkų veikimas.

4 straipsnis

Pasiūlymo skelbimas

Atitinkami PSO šį pasiūlymą nedelsdami paskelbia po to, kai jį patvirtina nacionalinės reguliavimo institucijos.

5 straipsnis

Kalba

Šio pasiūlymo kalba - anglų. Siekiant išvengti abejonių nustatoma, kad tais atvejais, kai PSO šį pasiūlymą būtina išversti į jų valstybinę (-es) kalbą (-as), esant neatitikimų tarp PSO remiantis PPG reglamento 4 straipsnio 13 dalimi paskelbtos versijos anglų kalba ir versijos kuria nors kita kalba, vadovaudamiesi nacionaliniais teisės aktais, atitinkami PSO atitinkamoms nacionalinėms reguliavimo institucijoms turi pateikti atnaujintą pasiūlymo vertimą.

PATVIRTINTA

Valstybinės kainų ir energetikos kontrolės
komisijos 2018 m. lapkričio 29 d.
nutarimu Nr. O3E-408

**AS „Augstsprieguma tīkls“ ir LITGRID AB bendras pasiūlymas dėl rizikos draudimo
galimybių ties Lietuvos – Latvijos prekybos zonos riba, vadovaujantis 2016 m. rugsėjo 26 d.
Komisijos reglamento (ES) 2016/1719, kuriuo nustatomos prognozuojamo pralaidumo
paskirstymo gairės, 30 straipsnio 6 dalimi**

AS „Augstsprieguma tīkls“ ir LITGRID AB, atsižvelgdamos į tolesnes nuostatas:

Kadangi

(1) Tai yra bendras Latvijos perdavimo sistemos operatoriaus AS „Augstsprieguma tīkls“ ir Lietuvos perdavimo sistemos operatoriaus LITGRID AB (toliau – PSO) pasiūlymas dėl rizikos draudimo galimybių ties Lietuvos – Latvijos prekybos zonų riba, vadovaujantis 2016 m. rugsėjo 26 d. Komisijos reglamento (ES) 2016/1719, kuriuo nustatomos prognozuojamo pralaidumo paskirstymo gairės, (toliau – PPG reglamentas) 30 straipsnio 6 dalimi. Šis pasiūlymas toliau vadinamas „Pasiūlymu“.

(2) Tuo atveju, jei reguliavimo institucijos yra priėmusios suderintus sprendimus neteikti ilgalaikių perdavimo per tą prekybos zonų ribą teisių ir yra pareikalavusios atitinkamų PSO užtikrinti, kad būtų galima įsigyti kitų ilgalaikio tarpzoninio rizikos draudimo produktų ir taip skatinti didmeninių elektros energijos rinkų veikimą (PPG reglamento 30 straipsnio 5 dalies b punktas) ties atitinkamų prekybos zonų ribomis, vadovaudamiesi PPG reglamento 30 straipsnio 6 dalimi atitinkami PSO ne vėliau kaip per šešis mėnesius nuo kompetentingų reguliavimo institucijų pareikalavimo parengia būtinas priemones ir pateikia jas kompetentingoms reguliavimo institucijoms tvirtinti.

(3) Vadovaudamosi PPG reglamento 30 straipsnio 3 dalimi, kompetentingos reguliavimo institucijos atliko šių dviejų valstybių prekybos zonų ribos įvertinimus dėl to, ar išankstinių sandorių elektros energijos rinka užtikrina pakankamai rizikos draudimo galimybių atitinkamose Lietuvos ir Latvijos prekybos zonose. Didmeninių elektros energijos rinkų veikimo ties atitinkamų prekybos zonų ribomis vertinime nustatyta, kad rizikos draudimo galimybės Lietuvos prekybos zonoje (LT) yra nepakankamos, o Latvijos prekybos zonoje (LV) yra pakankamos.

(4) Vadovaudamosi PPG reglamento 30 straipsnio 1, 2 ir 5 dalimis, kompetentingos Lietuvos ir Latvijos reguliavimo institucijos priėmė suderintus sprendimus neteikti ilgalaikių perdavimo per tą prekybos zonų ribą teisių⁵ ir pareikalavo PSO bendradarbiaujant užtikrinti, kad būtų galima įsigyti kitų ilgalaikio tarpzoninio rizikos draudimo produktų ties pirmiau minėta prekybos zonos riba ir taip skatinti didmeninių elektros energijos rinkų veikimą (PPG reglamento 30 straipsnio 5 dalies b punktas).

(5) Vadovaujantis PPG reglamento 30 straipsnio 6 dalimi, jeigu kompetentingos reguliavimo institucijos nusprendžia pateikti 5 dalies b punkte nurodytą reikalavimą, gavę tokį reikalavimą atitinkami PSO ne vėliau kaip per šešis mėnesius parengia būtinas priemones ir pateikia jas kompetentingoms reguliavimo institucijoms tvirtinti. Tos būtinos priemonės įgyvendinamos ne vėliau kaip per šešis mėnesius po to, kai jas patvirtina kompetentingos reguliavimo institucijos. Atitinkamų PSO prašymu kompetentingos reguliavimo institucijos gali pratęsti įgyvendinimo terminą ne ilgiau kaip 6 mėnesiams.

(6) Remiantis PPG reglamento 30 straipsnio 6 dalimi, šį pasiūlymą turi patvirtinti Lietuvos Valstybinė kainų ir energetikos kontrolės komisija ir Latvijos komunalinių paslaugų reguliavimo komisija.

(7) Pasiūlymas buvo suderintas PSO ir 2017 m. lapkričio 17 d. pateiktas Latvijos komunalinių paslaugų reguliavimo komisijai ir Lietuvos Valstybinei kainų ir energetikos kontrolės komisijai.

⁵ 2017 m. gegužės 15 d. Valstybinės kainų ir energetikos kontrolės komisijos ir Švedijos energijos rinkų inspekcijos sutartis dėl rizikos draudimo galimybių ties Lietuvos – Švedijos prekybos zonų riba vadovaujantis Komisijos reglamentu (ES) Nr. 2016/1719

(8) Šis pasiūlymas parengtas atsižvelgiant į PPG reglamente nustatytus bendruosius principus, tikslus ir kitas metodikas. PPG reglamento tikslas – koordinuoti ir derinti tolesnio prognozuojamo pralaidumo skaičiavimus ir paskirstymą ilgalaikio pralaidumo rinkose. Jame reikalaujama, kad PSO bendradarbiautų visos Europos, pralaidumo skaičiavimo regionų ir prekybos zonos ribų lygmeniu.

(9) Pasiūlymu taip pat prisidedama prie veiksmingo ilgalaikio Sąjungos elektros energijos perdavimo sistemos ir elektros energijos sektoriaus eksploatavimo ir plėtros.

(10) Apibendrinant, pasiūlymas prisideda prie PPG reglamento bendrųjų tikslų ir yra naudingas visiems rinkos dalyviams ir elektros energijos galutiniams vartotojams.

VISOMS ATITINKAMOMS REGULIAVIMO INSTITUCIJOMS PATEIKIAMAS ŠIS PASIŪLYMAS:

1 straipsnis **Dalykas ir taikymo sritis**

Šis pasiūlymas dėl būtinų priemonių rizikos draudimo galimybėms ties Lietuvos – Latvijos prekybos zonos riba laikomas bendru PSO pasiūlymu, pateiktu remiantis PPG reglamento 30 straipsnio 6 dalimi.

2 straipsnis **Apibrėžtys**

Šiame pasiūlyme naudojamos sąvokos atitinka PPG reglamento 2 straipsnyje, Reglamente (EB) 714/2009, Direktyvoje 2009/72/ECB ir Komisijos reglamente (ES) 543/2013 pateiktų sąvokų apibrėžtis.

3 straipsnis **Pasiūlymas**

Nors ir nėra konkrečiai sukurti Lietuvos kainų zonių⁶, kiti esami ilgalaikiai rizikos draudimo produktai, ypač Nasdaq OMX pasiūlytas Rygos EPAD kartu su Šiaurės šalių sistemos ENO produktu gali būti naudojami ir Lietuvos, ir Latvijos prekybos zonų kainų rizikos draudimui⁷.

Kaip alternatyva Latvijos ir Lietuvos prekybos zonos kainų rizikos draudimui gali būti naudojamas Nasdaq OMX pasiūlytas Šiaurės šalių sistemos ENO produktas su Helsinkio EPAD bei Estijos–Latvijos finansinių perdavimo teisių (pasirinkimo sandorių) produktu.

Atsižvelgiant į nepakankamą teisinį sureguliovimą ir dabartinę teisinės reguliavimo aplinkos išaiškinimą, PSO negali dalyvauti finansinės rizikos draudimo rinkos (-ų) veikloje.

Siekiant veiksmingesnio rizikos draudimo naudojant Rygos EPAD produktą, rinkos dalyviai

⁶ PPG gairėse nėra reikalaujama, kad rizikos draudimas būtų vykdomas per vietinius produktus / platformas.

⁷ Remiantis 2017 m. gegužės 3 d. Tyrimo ataskaita Nr. O5-98, pridėta prie Lietuvos nacionalinės reguliavimo institucijos 2017 m. gegužės 11 d. sprendimo, struktūrinės perkrovos ties Lietuvos–Latvijos riba nėra nei iš Lietuvos į Latviją, nei iš Latvijos į Lietuvą. Lietuvos ir Latvijos kainų zonų kainos yra labai panašios ir stipriai susiję, o kainų skirtumai yra labai nedideli

gali veiksmingiau patobulinti jo veikimą⁸:

- Gali būti būtina padidinti rinkos formuotojų vaidmenį dėl Rygos EPAD ir tai turėtų būti priskiriama rinkos dalyviams.

Siekdami užtikrinti, kad ties Lietuvos–Latvijos prekybos zonos riba tolesniais metais iki 2020 m. būtų prieinami kiti ilgalaikiai tarpzoniniai rizikos draudimo produktai, Lietuvos ir Latvijos PSO siūlo padidinti pralaidumą tarp Estijos (EE) ir Latvijos (LV) prekybos zonų, įgyvendinamų Latvijos ir Estijos PSO – „Augstsprieguma tīkls“ AS ir „Elering“ AS.

Būtinās priemonės ir tvarkaraštis bei tarpiniai veiksmai, susiję su 2016 m. rugsėjo 26 d. Komisijos reglamento (ES) 2016/1719, kuriuo nustatomos prognozuojamo pralaidumo paskirstymo gairės (toliau – PPG reglamentas), 30 straipsnio 6 dalyje numatytu reikalavimu, pateiktos Dešimties metų tinklo plėtros plane 2019-2028 metams (toliau – Tinklo plėtros planas).

Sustiprinus perdavimo pralaidumą tarp EE ir LV prekybos zonų, bus sumažinta struktūrinė tinklo perkrova ir suvienodinti kainų skirtumai tarp tų prekybos zonų. Tai sudarys rinkos dalyviams galimybę draustis riziką didesnėje pirkimo zonoje ir atitinkamai naudoti produktą, kurio likvidumas toje zonoje yra geriausias. Atsižvelgiant į tai, kad šiuo metu LV ir LT kainų skirtumas yra labai nedidelis bei yra gera EE ir Suomijos (FI) prekybos zonos kainų koreliacija, rinkos dalyviams, kurie pageidauja apsisaugoti nuo rizikos Lietuvoje ir Latvijoje, tai sukuria prielaidas bet kurioje iš tų prekybos zonų naudoti didesnio likvidumo EPAD. Atitinkamai šis pasiūlymas užtikrinta didesnę rizikos draudimo galimybes Lietuvoje ir Latvijoje.

4 straipsnis

Pasiūlymo skelbimas

PSO šį pasiūlymą nedelsdami paskelbia po to, kai jį patvirtina nacionalinės reguliavimo institucijos.

5 straipsnis

Kalba

Šio pasiūlymo kalba - anglų. Siekiant išvengti abejonių nustatoma, kad tais atvejais, kai PSO šį pasiūlymą būtina išversti į jų valstybinę (-es) kalbą (-as), esant neatitikimų tarp PSO remiantis PPG reglamento 4 straipsnio 13 dalimi paskelbtos versijos anglų kalba ir versijos kuria nors kita kalba, vadovaudamiesi nacionaliniais teisės aktais, atitinkami PSO atitinkamoms nacionalinėms reguliavimo institucijoms turi pateikti atnaujintą pasiūlymo vertimą.

⁸ Nacionalinėms reguliavimo institucijoms suteikiamas aktyvus vaidmuo užtikrinant, kad visos suinteresuotos rinkos šalys (įskaitant rinkos dalyvius) vykdytų savo įsipareigojimus, kad rinka rinkamai veiktų.

PATVIRTINTA

Valstybinės kainų ir energetikos kontrolės
komisijos 2018 m. lapkričio 29 d.
nutarimu Nr. O3E-408

LITGRID AB pasiūlymas dėl rizikos draudimo galimybių ties Lietuvos – Lenkijos prekybos zonos riba, vadovaujantis 2016 m. rugsėjo 26 d. Komisijos reglamento (ES) 2016/1719, kuriuo nustatomos prognozuojamo pralaidumo paskirstymo gairės, 30 straipsnio 6 dalimi

LITGRID AB, atsižvelgdama į toliau išdėstytus faktus:

Kadangi

(1) Tai yra Lietuvos perdavimo sistemos operatoriaus LITGRID AB (toliau – PSO) pasiūlymas dėl rizikos draudimo galimybių ties Lietuvos – Lenkijos prekybos zonų riba derinant su Lenkijos perdavimo sistemos operatoriumi „Polskie Sieci Elektroenergetyczne S.A.“ parengtas vadovaujantis 2016 m. rugsėjo 26 d. Komisijos reglamento (ES) 2016/1719, kuriuo nustatomos prognozuojamo pralaidumo paskirstymo gairės, (toliau – PPG reglamentas) 30 straipsnio 6 dalimi. Šis pasiūlymas toliau vadinamas „Pasiūlymu“.

(2) Tuo atveju, jei reguliavimo institucijos yra priėmusios suderintus sprendimus neteikti ilgalaikių perdavimo per tą prekybos zonų ribą teisių ir yra pareikalavusios atitinkamų PSO užtikrinti, kad būtų galima įsigyti kitų ilgalaikio tarpzoninio rizikos draudimo produktų ir taip skatinti didmeninių elektros energijos rinkų veikimą (PPG reglamento 30 straipsnio 5 dalies b punktas) ties atitinkamų prekybos zonų ribomis, vadovaudamiesi PPG reglamento 30 straipsnio 6 dalimi atitinkami PSO ne vėliau kaip per šešis mėnesius nuo kompetentingų reguliavimo institucijų pareikalavimo parengia būtinas priemones ir pateikia jas kompetentingoms reguliavimo institucijoms tvirtinti.

(3) Vadovaudamasi PPG reglamento 30 straipsnio 3 dalimi, kompetentingos Lietuvos ir Lenkijos reguliavimo institucijos atliko šių dviejų valstybių prekybos zonų ribos įvertinimus dėl to, ar išankstinių sandorių elektros energijos rinka užtikrina pakankamai rizikos draudimo galimybių atitinkamose Lietuvos ir Lenkijos prekybos zonose. Didmeninių elektros energijos rinkų veikimo ties atitinkamų prekybos zonų ribomis vertinime nustatyta, kad rizikos draudimo galybės Lietuvos prekybos zonoje (LT) yra nepakankamos, o Lenkijos prekybos zonoje (PL) yra pakankamos.

(4) Vadovaudamasi PPG reglamento 30 straipsnio 1, 2 ir 5 dalimis, kompetentinga Lietuvos reguliavimo institucija priėmė suderintus sprendimus neteikti ilgalaikių perdavimo per tą prekybos zonų ribą teisių⁹ ir pareikalavo Lietuvos PSO – Litgrid AB – užtikrinti, kad būtų galima įsigyti kitų ilgalaikio tarpzoninio rizikos draudimo produktų ties pirmiau minėta prekybos zonų riba ir taip skatinti didmeninių elektros energijos rinkų veikimą (PPG reglamento 30 straipsnio 5 dalies b punktas).

(5) Remiantis PPG reglamento 30 straipsnio 6 dalimi, šį pasiūlymą turi patvirtinti Lietuvos Valstybinė kainų ir energetikos kontrolės komisija.

(6) Pasiūlymas Lietuvos Valstybinei kainų ir energetikos kontrolės komisijai pateiktas 2017 m. lapkričio 17 d.

(7) Šis pasiūlymas parengtas atsižvelgiant į PPG reglamente nustatytus bendruosius principus, tikslus ir kitas metodikas. PPG reglamento tikslas – koordinuoti ir derinti tolesnio prognozuojamo pralaidumo skaičiavimus ir paskirstymą ilgalaikio pralaidumo rinkose. Jame reikalaujama, kad PSO bendradarbiautų visos Europos, pralaidumo skaičiavimo regionų ir prekybos zonos ribų lygmeniu.

(8) Pasiūlymu taip pat prisidedama prie veiksmingo ilgalaikio Sąjungos elektros energijos perdavimo sistemos ir elektros energijos sektoriaus eksploatavimo ir plėtos.

(9) Apibendrinant, pasiūlymas prisideda prie PPG reglamento bendrųjų tikslų ir yra naudingas

⁹ 2017 m. gegužės 15 d. Valstybinės kainų ir energetikos kontrolės komisijos ir Energijos reguliavimo biuro prezidento sutartis dėl rizikos draudimo galimybių ties Lietuvos – Lenkijos prekybos zonų riba vadovaujantis Komisijos reglamentu (ES) Nr. 2016/1719

visiems rinkos dalyviams ir elektros energijos galutiniams vartotojams.

VISOMS ATITINKAMOMS REGULIAVIMO INSTITUCIJOMS PATEIKIAMAS ŠIS PASIŪLYMAS:

1 straipsnis

Dalykas ir taikymo sritis

Šis pasiūlymas dėl būtinų priemonių rizikos draudimo galimybėms ties Lietuvos – Lenkijos prekybos zonos riba yra laikomas Lietuvos PSO – Litgrid AB – pasiūlymu, pateiktu remiantis PPG reglamento 30 straipsnio 6 dalimi.

2 straipsnis

Apibrėžtys

Šiame pasiūlyme naudojamos sąvokos atitinka PPG reglamento 2 straipsnyje, Reglamente (EB) 714/2009, Direktyvoje 2009/72/EB ir Komisijos reglamente (ES) 543/2013 pateiktų sąvokų apibrėžtis.

3 straipsnis

Pasiūlymas

Lietuvos ir Lenkijos kompetentingų reguliavimo institucijų atlikto didmeninių elektros energijos rinkų atitinkamose prekybos zonose vertinimo duomenimis, rizikos draudimo galimybės Lenkijos prekybos zonoje (PL) yra pakankamos.

Nors ir nėra konkrečiai sukurti Lietuvos kainų zonių¹⁰, kiti esami ilgalaikiai rizikos draudimo produktai, ypač Nasdaq OMX pasiūlytas Rygos EPAD kartu su Šiaurės šalių sistemos ENO produktu gali būti naudojami ir Lietuvos, ir Latvijos prekybos zonų kainų rizikos draudimui¹¹.

Kaip alternatyva Lietuvos prekybos zonos kainų rizikos draudimui gali būti naudojamas Nasdaq OMX pasiūlytas Šiaurės šalių sistemos ENO produktas su Helsinkio EPAD bei Estijos–Latvijos finansinių perdavimo teisių (pasirinkimo sandorių) produktu.

Atsižvelgiant į nepakankamą teisinį sureguliovimą ir dabartinę teisinę reguliavimo aplinkos išaiškinimą, PSO negali dalyvauti finansinės rizikos draudimo rinkos (-ų) veikloje.

Siekiant veiksmingesnio rizikos draudimo naudojant Rygos EPAD produktą, rinkos dalyviai gali veiksmingiau patobulinti jo veikimą¹²:

- Gali reikėti padidinti rinkos formuotojų vaidmenį dėl Rygos EPAD ir tai turėtų būti priskiriama rinkos dalyviams.

Siekiant užtikrinti, kad ties Lietuvos–Švedijos (SE4) prekybos zonos riba kitais metais iki

¹⁰ PPG gairėse nėra reikalaujama, kad rizikos draudimas būtų vykdomas per vietinius produktus / platformas.

¹¹ Remiantis 2017 m. gegužės 3 d. Tyrimo ataskaita Nr. O5-98, pridėta prie Lietuvos nacionalinės reguliavimo institucijos 2017 m. gegužės 11 d. sprendimo, struktūrinės perkrovos ties Lietuvos–Latvijos riba nėra nei iš Lietuvos į Latviją, nei iš Latvijos į Lietuvą. Lietuvos ir Latvijos kainų zonų kainos yra labai panašios ir stipriai susiję, o kainų skirtumai yra labai nedideli

¹² Nacionalinėms reguliavimo institucijoms suteikiamas aktyvus vaidmuo užtikrinant, kad visos suinteresuotos rinkos šalys (įskaitant rinkos dalyvius) vykdytų savo įsipareigojimus, kad rinka tinkamai veiktų.

2020 m. būtų prieinami kiti ilgalaikiai tarpzoniniai rizikos draudimo produktai, LITGRID AB siūlo padidinti pralaidumą tarp Estijos (EE) ir Latvijos (LV) prekybos zonų, įgyvendinamų Estijos ir Latvijos PSO – „Elering“ AS ir „Augstsprieguma tīkls“ AS.

Būtinoms priemonėms ir tvarkaraščių bei tarpiniai veiksmai, susiję su 2016 m. rugsėjo 26 d. Komisijos reglamento (ES) 2016/1719, kuriuo nustatomos prognozuojamo pralaidumo paskirstymo gairės (toliau – PPG reglamentas), 30 straipsnio 6 dalyje numatytu reikalavimu, pateiktos Dešimties metų tinklo plėtros plane 2019-2028 metams (toliau – Tinklo plėtros planas).

Sustiprinus perdavimo pralaidumą tarp EE ir LV prekybos zonų, bus sumažinta struktūrinė tinklo perkrova ir suvienodinti kainų skirtumai tarp tų prekybos zonų. Tai sudarys rinkos dalyviams galimybę drausti riziką didesnėje pirkimo zonoje ir atitinkamai naudoti produktą, kurio likvidumas toje zonoje yra geriausias. Atsižvelgiant į tai, kad šiuo metu LV ir LT kainų skirtumas yra labai nedidelis bei yra gera EE ir Suomijos (FI) prekybos zonos kainų koreliacija, rinkos dalyviams, kurie pageidauja apsidrausti nuo rizikos LT, tai sukuria prielaidas bet kurioje iš tų prekybos zonų naudoti didesnio likvidumo EPAD. Atitinkamai šis pasiūlymas užtikrinta didesnes rizikos draudimo galimybes Lietuvoje. Kadangi rizikos draudimo galimybės Lenkijoje jau yra laikomos pakankamomis, stiprinant elektros energijos didmeninių rinkų veikimą, perdavimui tarp Lietuvos ir Lenkijos zonų bus galima naudotis ilgalaikiais rizikos draudimo produktais.

4 straipsnis

Pasiūlymo skelbimas

PSO šį pasiūlymą nedelsdami paskelbia po to, kai jį patvirtina nacionalinės reguliavimo institucijos.

5 straipsnis

Kalba

Šio pasiūlymo kalba - anglų. Siekiant išvengti abejonių nustatoma, kad tais atvejais, kai PSO šį pasiūlymą būtina išversti į jų valstybinę (-es) kalbą (-as), esant neatitikimų tarp PSO remiantis PPG reglamento 4 straipsnio 13 dalimi paskelbtos versijos anglų kalba ir versijos kuria nors kita kalba, vadovaudamiesi nacionaliniais teisės aktais, atitinkami PSO atitinkamoms nacionalinėms reguliavimo institucijoms turi pateikti atnaujintą pasiūlymo vertimą.
